

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MODERN KLASİKLER

JULIO CORTÁZAR

GÖZLEMEVİ

YAZARIN FOTOĞRAFLARIYLA
TÜRKÇESİ ASLI BİÇEN

§

JULIO CORTÁZAR

(1914-1984) Arjantinli yazar. Çağdaş ve yenilikçi Latin Amerika edebiyatının önde gelen isimlerindendir. 1951'de Paris'te UNESCO'da çevirmenlik yapmaya başladı. 1960'larda, Küba'nın Latin Amerikalı aydınların merkezi olduğu yıllarda Havana'da bulundu. Genç romancıların tartıştıkları bir forum niteliğindeki *Casa de las Américas* adlı derginin editörlüğünü yaptı. Daha sonraki yıllarda Fransa'ya gitti. 1960'ta yayımlanan ilk romanı *Los premios* (Kazananlar), piyangodan ödül olarak, sonu bilinmeyen esrarengiz bir yolculuk kazanan Arjantinlilerin öyküsünü anlatır. *Seksek* (çev.: Necla Işık, Roman, YKY), *Libro de Manuel* (Manuel'in Kitabı) ve *62 Maket Seti* (çev.: Aslı Biçen, Everest Yayınları) adlı daha sonraki romanları ise Cortázar'ın edebi biçim ve kuralları sarsarak, roman türünün sınırlarını zorlayan anlatımını yansıtır. Romanlarının yanı sıra öyküleri de fantastik ve gerçeküstü öğelere yer veren bir anlatıma dayanır ve okur tarafından değişik biçimlerde yeniden kurulmaya yatkın bir yapıya sahiptir. Cortázar'ın üslubu, Fransa'da Robbe-Grillet gibi yazarlarla gelişen *nouveau roman* (Yeni Roman) tarzına yakınlaşmakla birlikte, roman ve öykülerinin en büyük etki kaynağı Arjantinli yazar Jorge Luis Borges'tir. Asturias, Carpentier, Fuentes ve Garcia Márquez gibi yazarlarla birlikte Cortázar, Latin Amerika gerçekliğini irdeleyen, ancak bunu yaparken ülkelerinin sorunlarını ve yerel edebiyatını aşarak çağdaş ve yenilikçi bir Latin Amerika edebiyatı geleneği oluşturan yazarlar arasındadır.

ASLI BİÇEN

1970'te Bursa'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Çevirdiği birçok kitap arasında Faulkner'ın *Abşalom Abşalom*, A. L. Kennedy'nin *Muhtaç Olduğun Her Şey*, Djuna Barnes'ın *Geceyi Anlat Bana*, Rushdie'nin *Geceyarısı Çocukları*, Anne Carson'ın *Kırmızının Otobiyografisi* ve Kocanın *Güzelliği/29 Tangoda Kurgusal Bir Deneme*, D. H. Lawrence'ın *Çizgiyi Aşmak* gibi eserleri var. Ayrıca *Tehdit Mektupları*, *İnceldiği Yerden* ve *Elime Tutun* adlı romanların yazarıdır.

JULIO CORTÁZAR

GÖZLEMEVİ

Türkçesi: Aslı Biçen

Yayın No 1623
Modern Klasikler 41

Gözlemevi
Julio Cortázar

Kitabın özgün adı: *Prosa del observatorio*

Editör: Cem Alban
İspanyolca aslından çeviren: Aslı Biçen
Kapak tasarımı: Emir Tali
Sayfa tasarımı: Zülal Bakacak

© 1972, Heirs of Julio Cortázar
© 2017, bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Mart 2017

ISBN: 978 - 605 - 185 - 106 - 8
Sertifika No: 10905

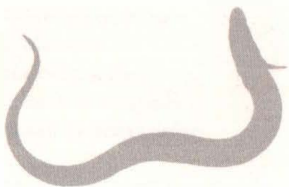
Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
[www.twitter.com/everestkitap](https://twitter.com/everestkitap)
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

GÖZLEMEVİ

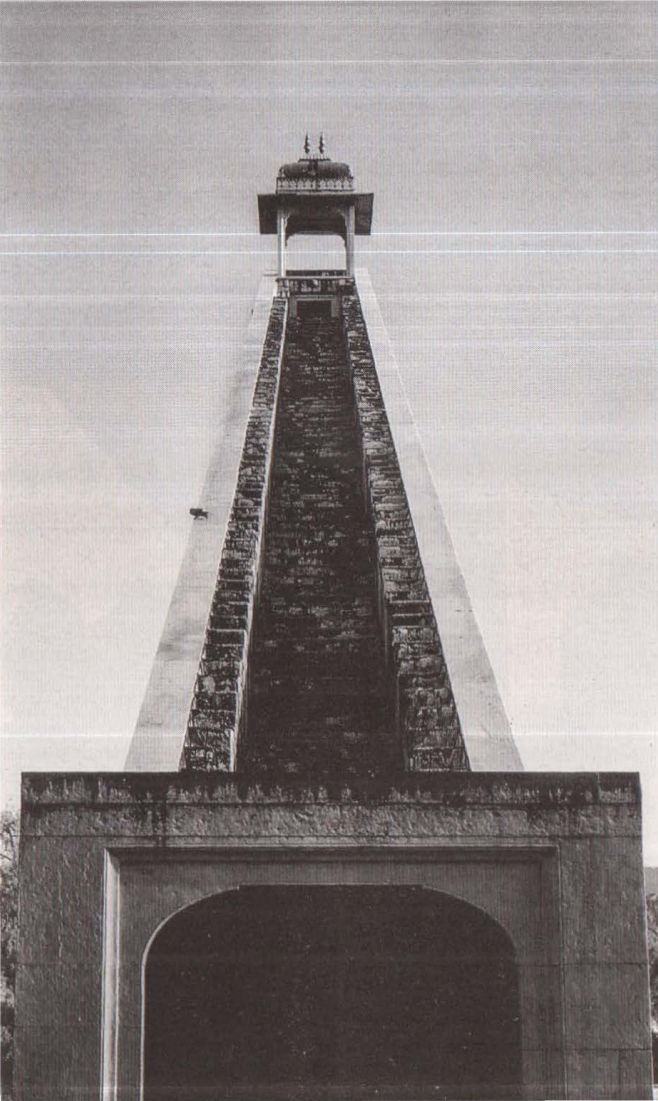
BAZEN DİĞER saatlerden kopup çıkagelen
o saat, zamanın ağındaki o delik,
üzerinde ya da ardında değil arasında olma hali,
diğer saatlerin kuytusuna, önünde ve yanların-
da saatler yığılı olan hayatın, her şey için ayrı bir
zamanı olan, her şeyi tam dakikasında gerçekleşen
ölçüye gelmez hayatın kuytusuna sığınarak ulaşılan
o saat oyuğu,

bir otelin ya da bir yolun bir yerlerinde olmak,
bir vitrine, belki bir köpeğe bakıyor olmak

seni kollarımda tutmak, bir öğle vakti sevişme-
sinde ya da gece uyku arası, terasa açılan kapının
bembeyaz lekesi içinde yeşil bir ışık gibi çakan
bluzunu, memelerinde titreyen belli belirsiz tuzun
tadını bana sunmak için çıkardığın bluzunu gör-
mek,

ve birdenbire, hiçbir fuzuli ara geçiş olmaksızın,
latin mahallesinde bir kafede ya da bir Pabst fil-
minin son sahnesinde, tanrının buyurduğu şekilde
gerçekleşmemiş bir şeye yaklaşmak, günün arı

kovanında, kendi saatlerinin peteğine yerleştirilmiş iki meşgalenin arasına girmek, şu ya da bu şekilde (yılanırken, sokağın ortasında, bir sonatta, bir telgrafta) duyulara yaslanmayan bir şeye, birbirini takip eden şeyler arasındaki bir yarığa dokunmak ve böylesi dengeni kaybetmişken bir şeye tutunmak, yılanbalıklarına mesela, sargasso yosunu mıntıkasına, yılanbalıklarıyla birlikte mermer makinalara, bir yıldız nehrini içen Cai Singh'in gecesine, Caipur ve Delhi mehtabı altındaki gözlemevlerine, sokağın ortasında ya da tiyatronun koltukları arasında kayan, göçlerin siyah kordelası yılanbalıklarına, şimdi mermer makinalardan onları izleyen, artık Paris gecesinde saate bakmayan birinin gözleri önündeki yılanbalıklarına; basit bir Moebius ve yılanbalığı ve mermer makinalar döngüsü, hâlâ kendini arayan bir fiilin, aptalca, tekil bir sözcükte yüzen, zamanın sargasso yosunları ve rasgele anlamlar arasından yola çıkan bir fiilin göçü: söylem, seyir, atlantik yılanbalıkları ve yılanbalığı

kelimeler, Cai Singh'in makinalarının göz alan mermeri, gök cisimleriyle yılanbalıklarını, kendi etrafında, okyanusta, Caipur'da dolanan Moebius döngüsünü, başka seferler olmamış gibi bu sefer de döngünün kendini tamamlamasını izleyen, kendisi mermer olan, kendisi yılanbalığı olan Cai Singh: takdir edersiniz bütün bunları şehrin kaldırımlarından, sandalyelerinden ya da barlarından anlayamaz insan; takdir edersiniz ki ancak bu şekilde, yılanbalığı ya da mermer olmayı bırakarak, bir döngüye dönüşerek artık sargasso yosunları arasından çıkıp bir seyir izlemeye başlayabilir: deneyin göreceksiniz, atlantik gecesindeki yılanbalıkları gibi, bilgiyi ya da başka bir şeyi umursamadan yıldız ölçümleri yapan Cai Singh gibi; kuş kanadının çarpması gibi bir şey, bir perdeyi çeker gibi, bir aşk inlemesi gibi, o zaman nihayet, o zaman belki, o zaman evet.

Yılanbalığı ya da yıldız tabii ki kaçınılmaz birer metafor, tabii ki hayalgücünü yakalayan birer kanca, tabii ki kurgu, dolayısıyla kütüphane ve koltuklarda-

ki dinginlik; ne denirse densin, burada Caipur sultanı olmanın başka yolu yok, bir yılanbalığı sürüsü olmanın, kızıl gecede yüzünü enginlere çeviren bir adam olmanın. Ah ama başka mecraların gediklisi olan bilginin cazibesine kapılmamak lazım: yıldızların ya da yılanbalıklarının kusmuğundan kelimelere girmek; söze dökülen ister mermer makinaların aheste eğrisi, ister gece haliçlere hücum eden kımıl kımıl siyah kordela olsun, ama sadece söze dökülmesi yetmez, zira söz değildir o yüzen, aynı hedefe kilitlenen, arayan şey, vuku bulandır: Aristoteles'in köpeğinin dişlerini bileyen ikilik, bilesin ki gerek kalmayacak sana, mermerde ya da balıklarda başka bir savak kapağı açılmaya başladığında, parmakları arasında bir cam parçası tutan balıkçı Cai Singh, dişlerle ve öfkeyle dolu bir ağdan çıkarmaya başladığında bir yıldız olan bir yılanbalığı olan bir yıldız olan bir yılanbalığını.

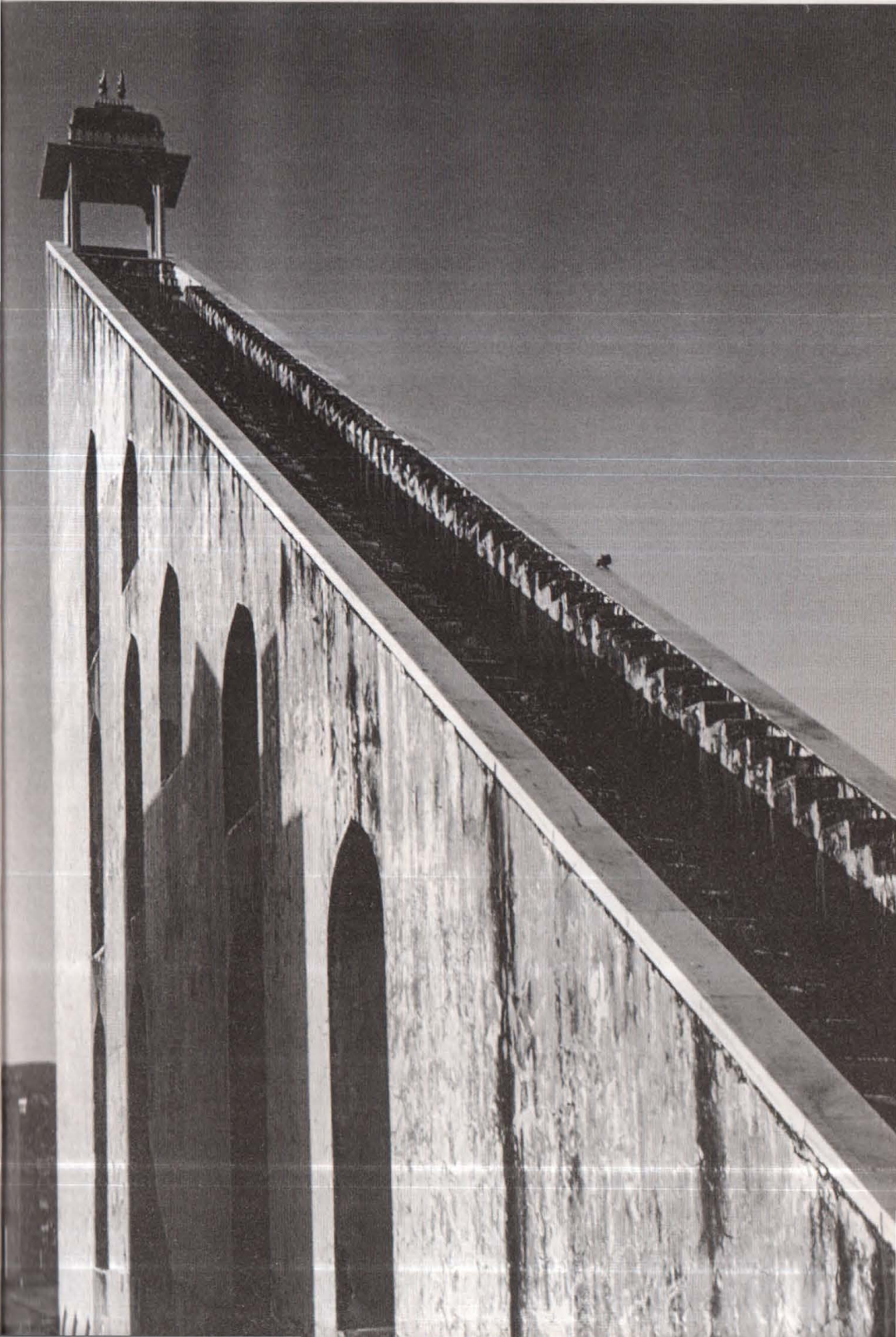
İşte böyle yol alır kara galaksi gece içinde, tıpkı öteki altın galaksinin gece üzerinde kıpırdamadan

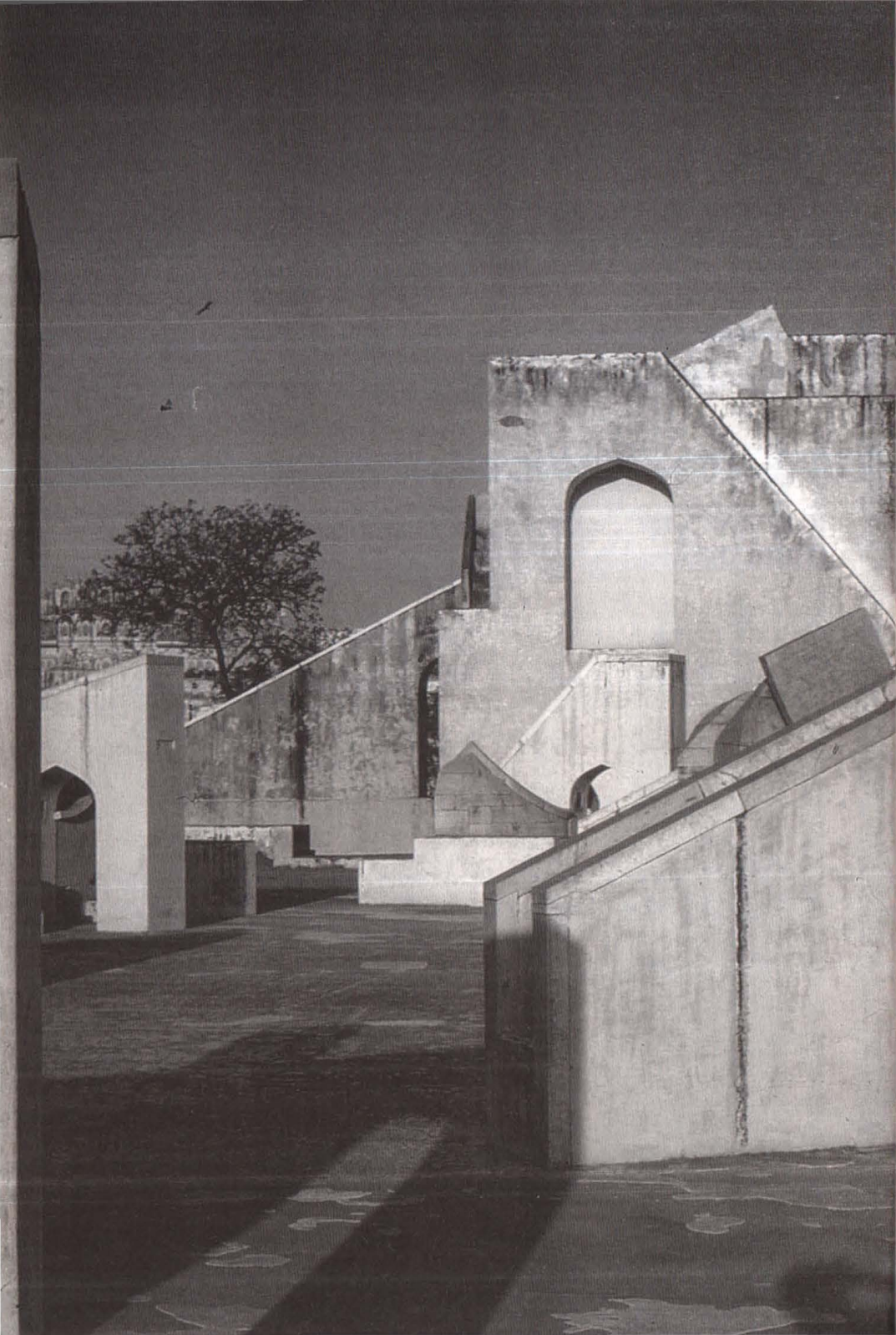
yol alması gibi: niçin başka isimler, başka döngüler aramalı yıldızlar varken, Atlantik derinliklerinde doğmuş yılanbalıkları varken; onları bir yerlerden takip etmeye başlayacaksak doğup büyümelerinden başlamalı, iki su arasında yüzen şeffaf larvalardan, deniz anaları ve planktonların kristal amfityatro-sundan, sonsuz bir emme hareketiyle süzülen ağız-lardan, daha şimdiden yılanın çoklu şekillerinden birine bürünmüş incecik bedenlerden başlamalı,

kimsenin tayin edemeyeceği bir gece vakti, birer deniz canavarına dönüşüp, uysal ve korkunç birer Kraken gibi okyanus zemini boyunca göçlerine başlayacaklar ve bu esnada yukarıdaki diğerk galaksi ziynetlerini nöbetteki bir denizciye sergileyecek, bir rom ya da bira şişesinin boğazından onun kayıtsız tekdüzeliğine bakan, deniz üstündeki kaderine, açlık demek olan ücretine ve hayatın limanlarında bir başkasıyla sevişen kadınına her yudumda küfre-den denizciye.

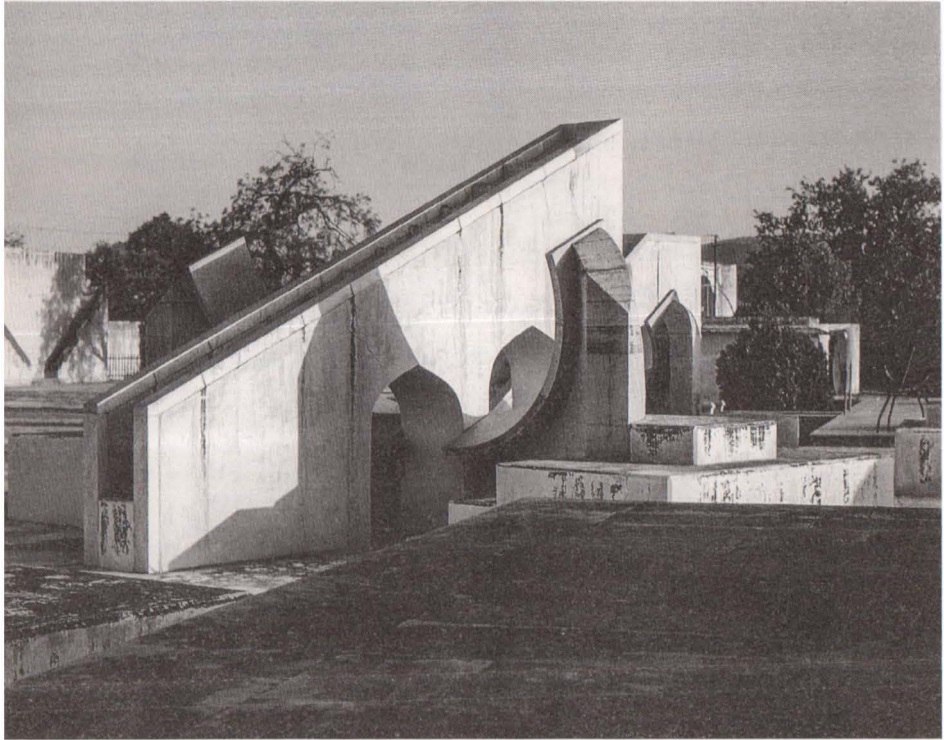
Nasıl mı: Danimarkalı Johannes Schmidt şunu keşfeder, 22'ye 30 kuzey enlemleriyle, 48'e 65 batı boylamları arasındaki seyyar Elsinore Kalesi'nin teraslarına, Sargasso Denizi'ne musallat olan iblis, zehirlenmiş bir kralın hayaletinden ibaret değildir, orada, uzun uzadıya bir mutasyonlar döngüsü sonunda döllen, onlarca yıl su kıyılarında yaşayan yılanbalıkları, dört yüz metre derinliğin alacakaranlığına iner tekrar, yarım kilometrelik ağır, sessiz tabakanın altına saklanarak bırakırlar yumurtalarını

ve milyon kere milyonlarcası ölüp çözülerek planktona dönüşürler larvaların, dur durak bilmez hayatın ilk seyirmelerinde yemeye başlayacağı planktonlara. Hiç kimse göremez kara galaksinin bu son ölüm dansını ve yeniden doğuşunu, ancak uzaktan kumandalı araçlar Schmidt'in okyanusun bu rahmine inmesine imkân tanımıştır ve o indiğinde Piton doğmuştur bile, minicik, kaygan larvalar, *Anguilla anguilla*, yeşil duvarı yavaş yavaş delmektedir, devasa bir çiçek dürbünü onları kristaller, deniz anaları, köpekbalıkları ya da balinaların ani gölgeleri arasına katmıştır. Onlar da ölü bir dile girecek, leptosefal adını alacaklardır, okyanusun sırtına bahar vurmuştur bile ve mevsimin hareketiyle en derinlerde sayısız mikroskobik canlının uyanışı, daha ılık ve mavi sulara, yılanın kendini üzerimize fırlatacağı o masalsı seviyeye doğru yükselişi başlamıştır, milyonlarca gözle dişle sırtla ağızla, idrak edilemez bir çoklukla, nasıl, neden sorularını savuşturan bir akıldışılıkla, zavallı Schmidt.

Her Őey cevap verir diye dűŐűnműŐler Cai Singh ve Baudelaire bir asır arayla, gűzlemevinin en yűksek kulesindeki cihannűmadan, ona irtibatın anahtarını verecek sistemi, o Őifreli Őebekeyi aramıŐ olsa gerek sultan: daha en baŐından astral çeliĐin ciĐerlerinde olmasa, suların yeŐil gűĐŐűnű bir indirip bir kaldıran gűneŐin ve ayın sinsi çekiminde olmasa, dűnya

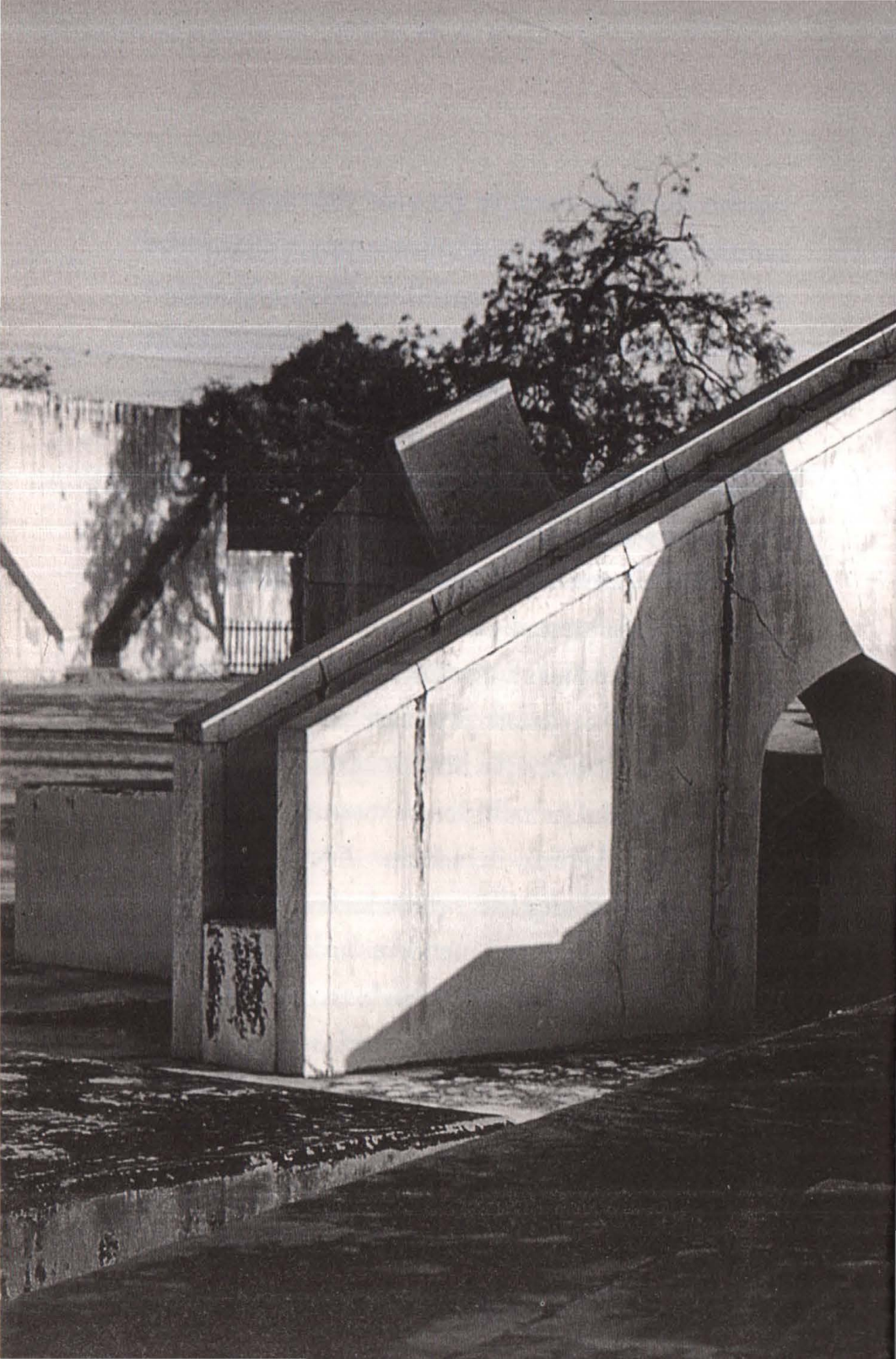

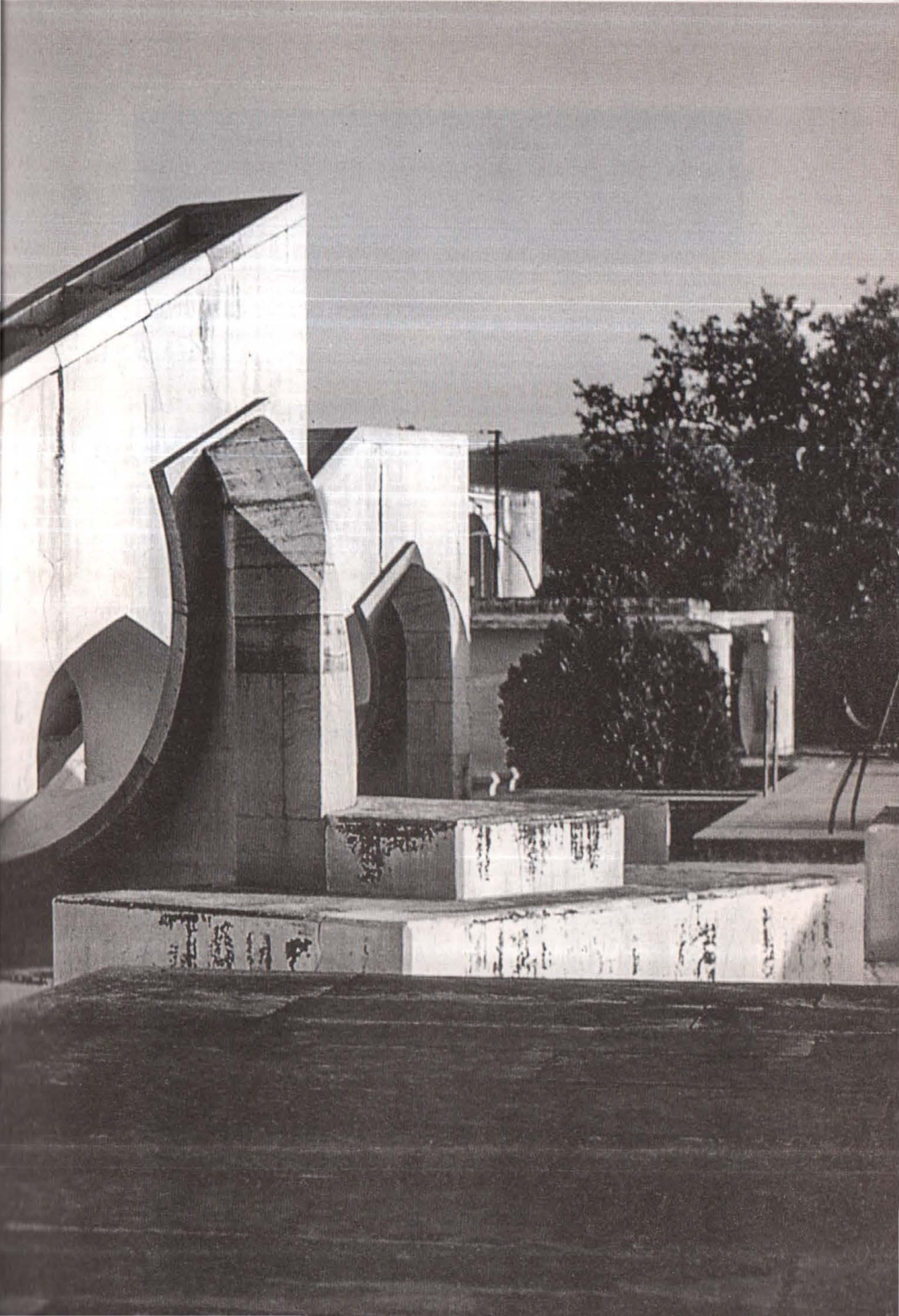
denen bu hayvanın ağır bir atalet içinde boğulup gideceğini bilmemesi mümkün müydü? Mermer bir kulenin ve uykusuz gözlerin dokunmasına ramak kalan uzaklardaki bir gücün etkisiyle, ancak akıl almaz vasıtalarla ölçülmesi mümkün olan bir salınımın zarafetiyle, göğsü kalkıp inen okyanus nefes alıyor ve ciğerlerindeki petekleri büyütüyor, öfkeyle kayaların üzerinde patlayan tazelenmiş kanını dolaşıma sokuyor, iğbiçimli maddelerden spirallerini çiziyor, ölü dalgaları sıkıştırıp yayıyor; deniz altındaki nehirlerde, mavi ciğerlerin damarları olan derin akıntılarda, soğuk ya da sıcağa ulaşmak için mücadele veriyor yılanbalıkları, yüzeyin elli metre altında leptosefaller bu şeffaf taşıta binmişler, hassas ısı ayarlı kanallarda kendilerine yol açıyor, bu sayısız gözlü ejder otuz altı ay boyunca gemi omurgaları ve dalga köpükleri altından Avrupa kıyılarına doğru süzülecek. Caipur'un mermer rampalarındaki her ölçü işareti mors sinyallerini alırdı (halen de alıyor ama artık kimseye ulaşmıyor, turistlerle may-

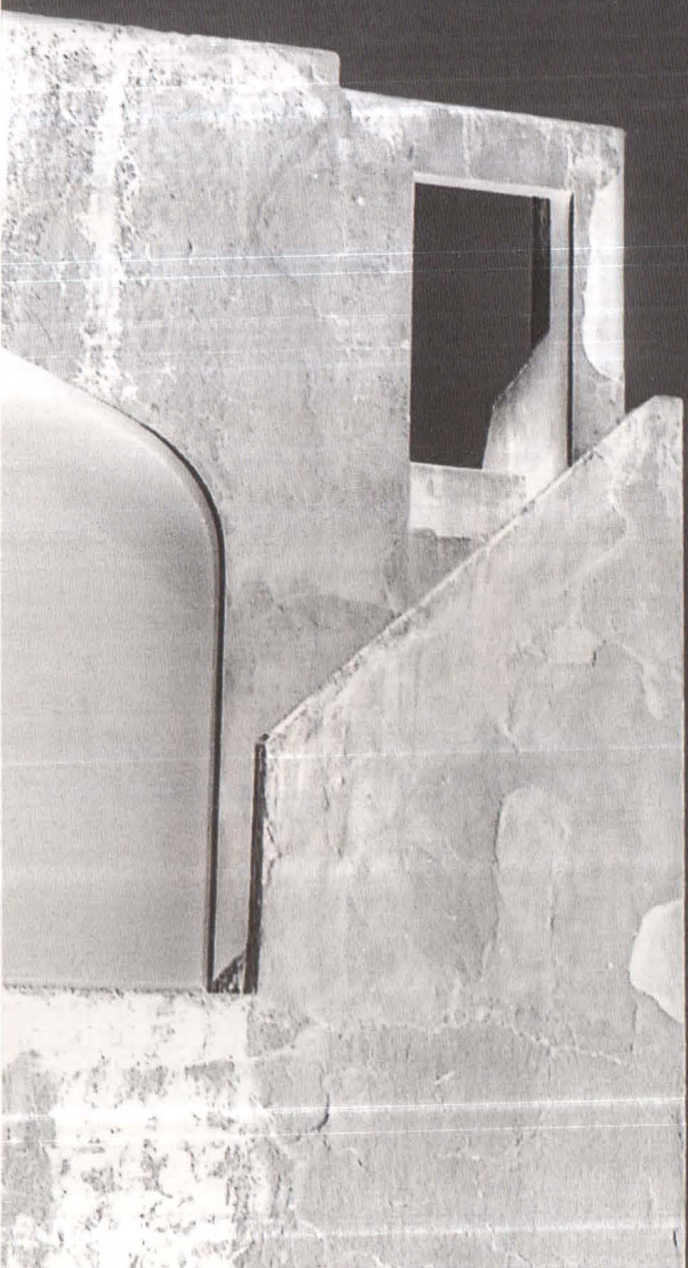
munlar dışında), bu uzay alfabesi, başka bir duyu boyutunda planktona dönüşürdü, alize rüzgârlarına, Kaliforniya bandıralı Norman petrol tankerinin (8 Mayıs 1957’de) batmasına, Naga ya da Sivergues’de kiraz ağaçlarının çiçek açmasına, Osorno’daki lavlara, limana ulaşan yılanbalıklarına dönüşürdü; üç yılda sekiz santim büyümüştür leptosefaller, daha tatlı sulara girmiş olmalarının tiroid bezlerindeki bir mekanizmayı harekete geçireceğini bilmezler, artık onlara su yılanı yavrusu denmeye başladığının, ejderin sığıklara hücumuna, haliçlere sokulmasına, nehirleri dizginsizce işgaline, yatıştırıcı yeni kelimelerin eşlik ettiğinin farkında değillerdir; bir ismi olmayan bütün her şeye farklı farklı isimler verilir, tıpkı Cai Singh’in ısıltıları formüllerle, iskandilsiz yörüngeleri kavranabilir zamanlarla değiş tokuş etmesi gibi.

“Marzo è pazzo” der bir İtalyan atasözü, “en abril aguas mil” diye cümleyi bitirir İspanyolca. Delilik ve bahar yağmurları mümkün kılar nehirlere ve sellere

yapılan hücumu, mart ve nisanda çifte içgüdünün, karanlık ve mesafenin ritmine uyan milyonlarca su yılanı yavrusu, tatlı suyun boynundan içeri girmek için geceyi kollar, haliçlerin loşluğuna kayar o esnek sütun, kilometreler boyunca beli incele incele uzar; safi gözden, ağızdan ve tüyden ibaret olan bu biçimsiz kafanın nerede, hangi geç saatte nehir-den yukarı kaymaya başlayacağını tahmin etmek imkânsızdır ama artık son mercan kayalıkları da tamamen boşalmıştır, çamur ve köpükler arasında tatlı su bekaretini kaybetmeye direnir, akıntıya karşı titreşen su yılanı yavruları ortak güçleriyle, kör ilerleme iradeleriyle birleşir, artık onları hiçbir şey durduramaz, ne nehirler ne insanlar ne savaklar ne şelaleler, Avrupa nehirlerine hücum eden bu çoğul ejder her engelde sayısız kadavra bırakacak, bölünecek, ağlarda ve mendereslerde kıvranacak, gündüzleri gözlerden ırak derin bir uyuşukluk içinde yatacaklar, ve her gece o kımıl kımıl gerilimli siyah kabloyu tekrar oluşturacaklar ve Cai Singh'in

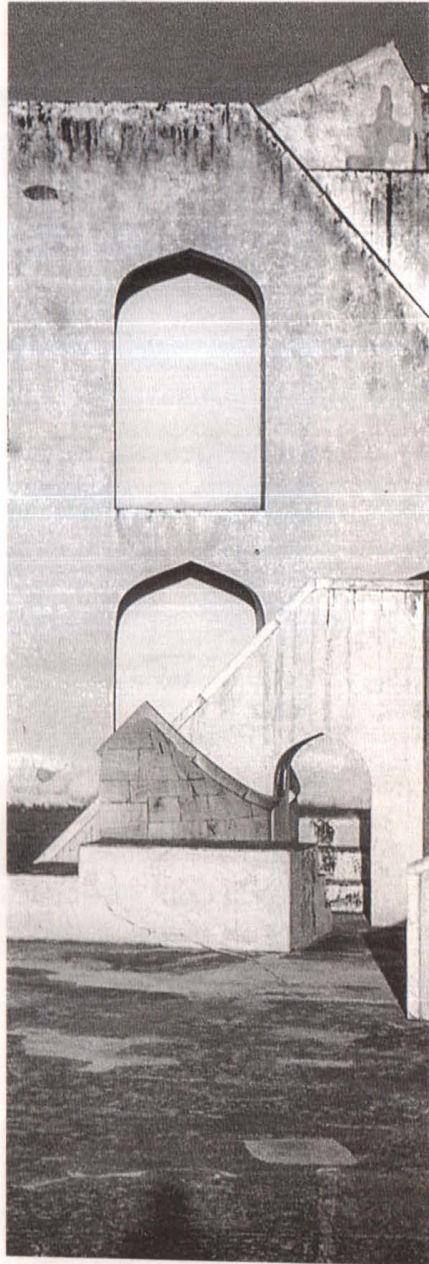
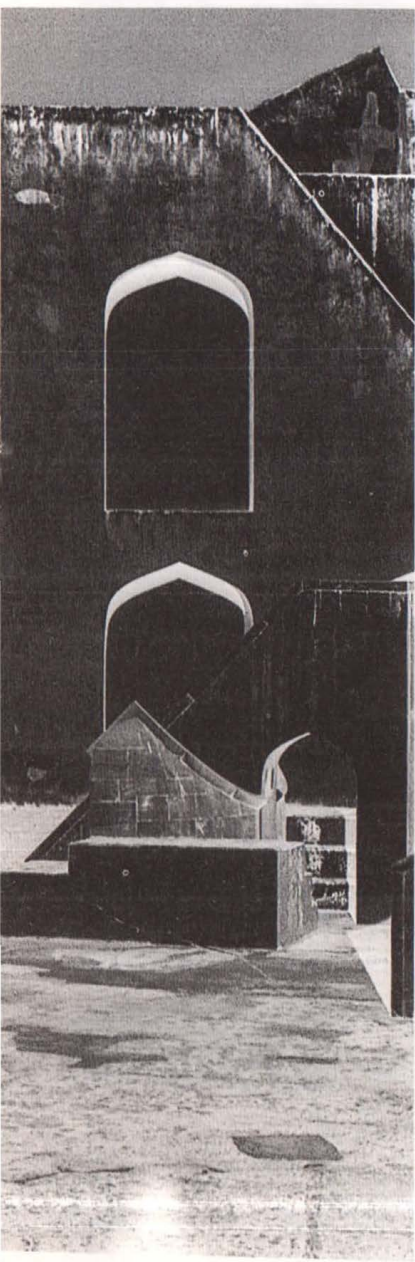

mermer mezurolar ve tunç pusulalarla ölçebildiği bir yıldız formülünün kılavuzluğunda nehirlerin kaynaklarına doğru ilerleyecekler, hakkında hiçbir şey bilmedikleri ve hiçbir şey bekleyemeyecekleri bir vuslatı sayısız etaplarda arayarak; güçleri kendilerinden gelmez, akılları başka enerji yumaklarında titreşir, sultan kendi yordamınca ulaşır bu enerjiye, iyi ve kötü alametlerden, gözler ve nabızlarla dolu kubbenin verdiği ilkel korkudan.

Fransa Bilimler Akademisi'nden Profesör Maurice Fontaine'e göre, su yılanı yavrularını çılgınca kendine çeken, geri kalanların geçmesi uğruna milyonlarcasını savaklarda ve ağlarda intihar etmeye sevkeden tatlı su mıknatısı, leptosefallerin su yılanı yavrusuna dönüşümüne eşlik eden kilo ve su kaybına, nöroendokrin sistemlerinin verdiği bir tepkiden doğar. Ne güzeldir bilim, ne tatlıdır su yılanı yavrularının yolculuğunu izleyen ve hikyesini bize anlatan kelimeler, güzel, tatlı ve hipnotik; tıpkı Caipur'un gümüşlü terasları gibi, vaktiyle bir

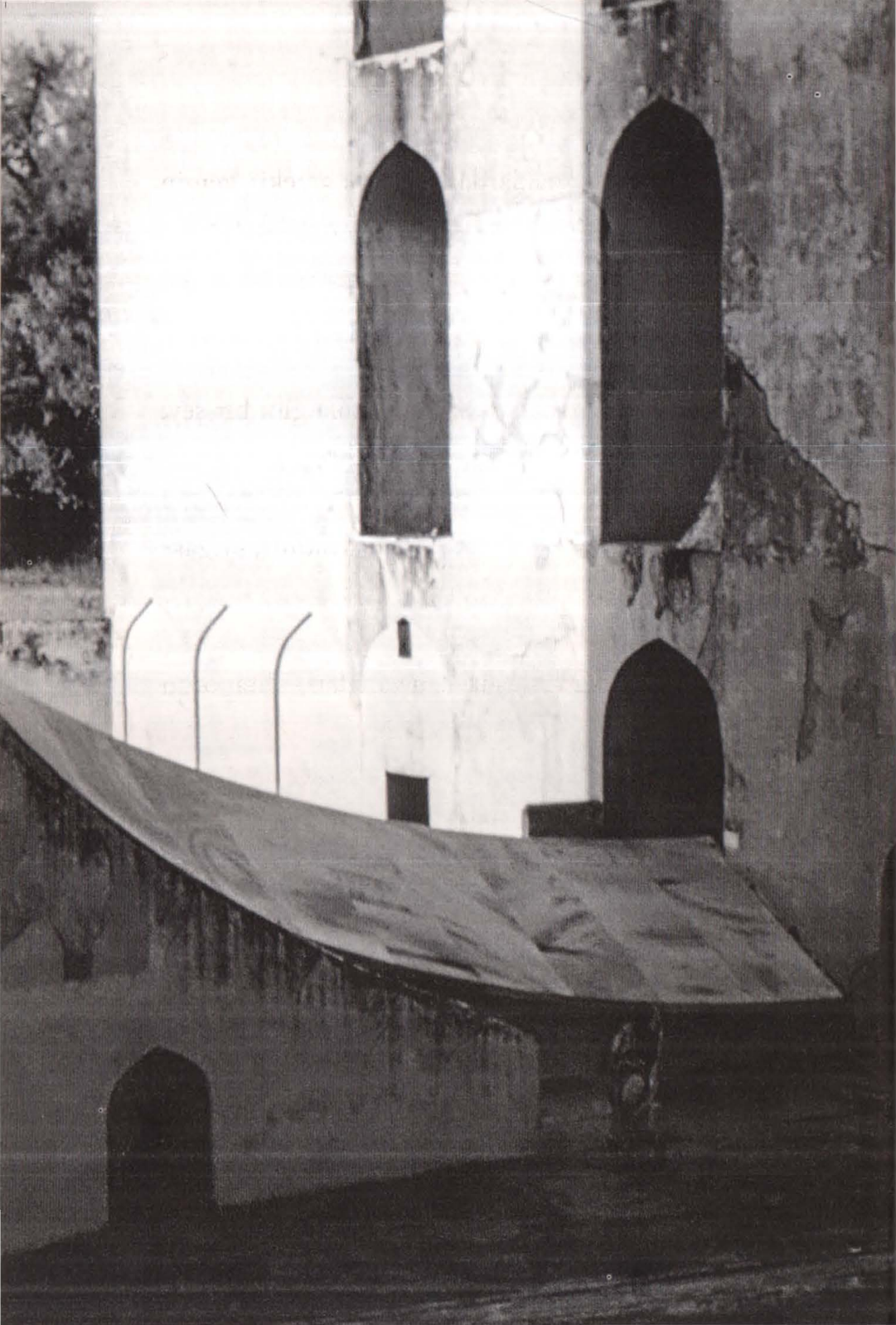

gökbilimcinin, isimsizi def eden ve huzurlu parşömenlere döken aynı ölçüde güzel ve tatlı, türümüze miras, okullara ders, doğuştan uykusuzlara şifa olacak kelime hazinesini icat ettiği o teraslar gibidir ve gün gelir su yılanı yavruları hidrografik döl yataklarının en derinine ulaşırlar, gezegenin spermleri sonunda yükseklerdeki göllerin, nehirlerin uyuyup dinlendiği göletlerin yumurtasına nüfuz etmiştir, diri gecenin kıvrımlı fallusları durulur, yatar, siyah sütunlar hep ilerleyen, hep arayan hareketli ereksiyonlarını kaybeder, bireyler kendi kendilerine doğar, müşterek yilandan ayrılırlar, hayat havuzlarının kıyılarındaki tehlikeleri kendi başlarına yoklamaya başlarlar; kimsenin bilmediği bir saatte, sarı su yılanının zamanı, fethedilmiş bölgelerde türün gençliği başlamıştır, nihayet kucağında dinlenen bedenleri uysalca kuşatan bir dosttur su.

Ve büyürler. On sekiz yıl boyunca, kuytularında, oyuklarında atıl, balçık içinde uyuklayarak, ağır aksak bir törenle hiç kimse için salınarak, omur-

gasının bir hareketi, bir su ısıltısıyla havada iz bırakarak, durmaksızın derinliğin öz suyunu içerek, on sekiz yıl boyunca, onları yiyebilecekleri lokmaya, askıdaki organik maddeye bir lahzada ulaştıracak o hareketle sezdirmeden kayıvererek, on sekiz yıl boyunca tek başlarına uyuklayarak ya da vahşi bir odaklanmayla avlarını parçalayıp aynı telaşla geri çekilerek büyür su yılanları ve renk değiştirirler, ergenlik onlara bir kamçı gibi vurur ve kromatik olarak dönüştürür, ilk gelenlerin mimetik sarısı yerini azar azar civa rengine bırakır, an gelecek gümüşü su yılanı sırtının ani bir dönüşüyle günün ilk ışığını tayfına ayıracaktır, dipteki bulanık suda iğbiçimli bu aynalar aheste bir dansla birbirlerini yansıtır ve çoğalırlar: yemeyi bıraktıkları an gelmiştir, son döngüye hazırdırlar, senyorita Callamand'ın, tıpkı Profesör Fontaine gibi nöroendokrin bir etki-leşim fenomeni olarak adlandırdığı şeyin çağrısını kıpırdamadan bekler gümüşü su yılanı: sonra birden, bir gece vakti, aynı anda, bütün nehirler aşağıyı

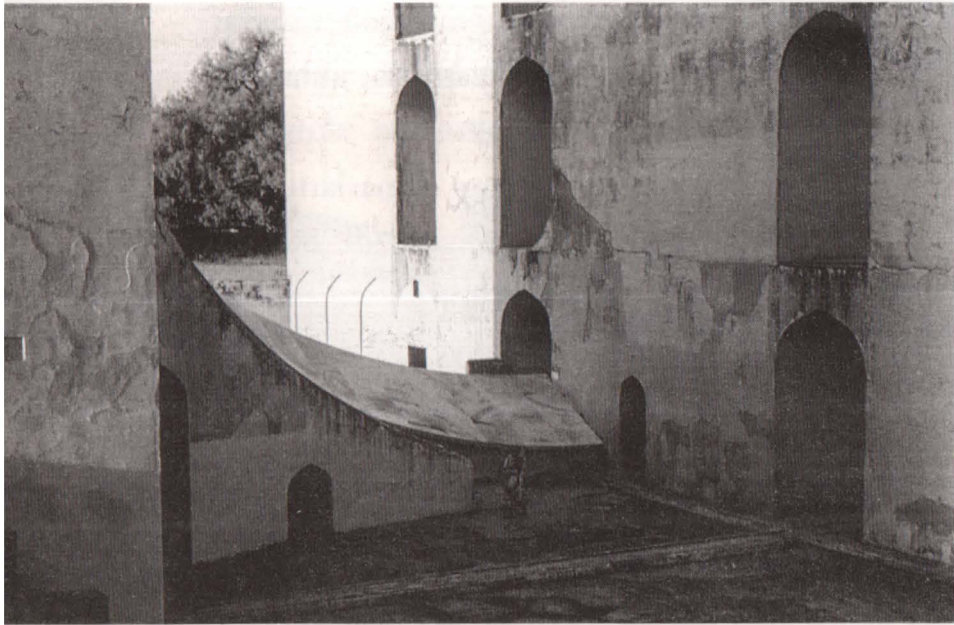

gösterir, bütün kaynaklardan kaçmak gerekir, gergin yüzgeçler hiddetle suyun yüzünü yırtar: Nietzsche, Nietzsche.

İlk önce bir uyarılma safhası vardır, onları harekete geçiren bir haber ya da bir parola gibi bir şey: sazlıkları, gölcükleri, on sekiz yıllık kaya havuzlarını terk et, geri dön. Uzak bir kimyasal denklem, asıl kökenlerinin örtük anısını içinde barındırır, sargasso yosunlarının dalgalanan takımyıldızı, ağızlardaki tuz tadı, Atlantik'in sıcaklığı, pusudaki canavarlar, telefon ya da paraşüt denizaneleri, ahtapotun sersemletici eldiveni. Deniz altındaki akıntıların sessiz gürültüsüne, kaçıışı olmayan damarlarına geri dönmek; bulutsuz gecelerde gökyüzü de böyledir, yıldızlar aynı baskı altında birbirine karışır, entrikacı ve düşmandırlar, sayılmayı, adlandırılmayı reddederler, onları kuşatan ve ayıran merceğe karşı kadife bir ulaşılmazlıkla direnirler, aynı görüş alanı içine doluşur onlarcası, yüzlercesi, Cai Singh'i göz

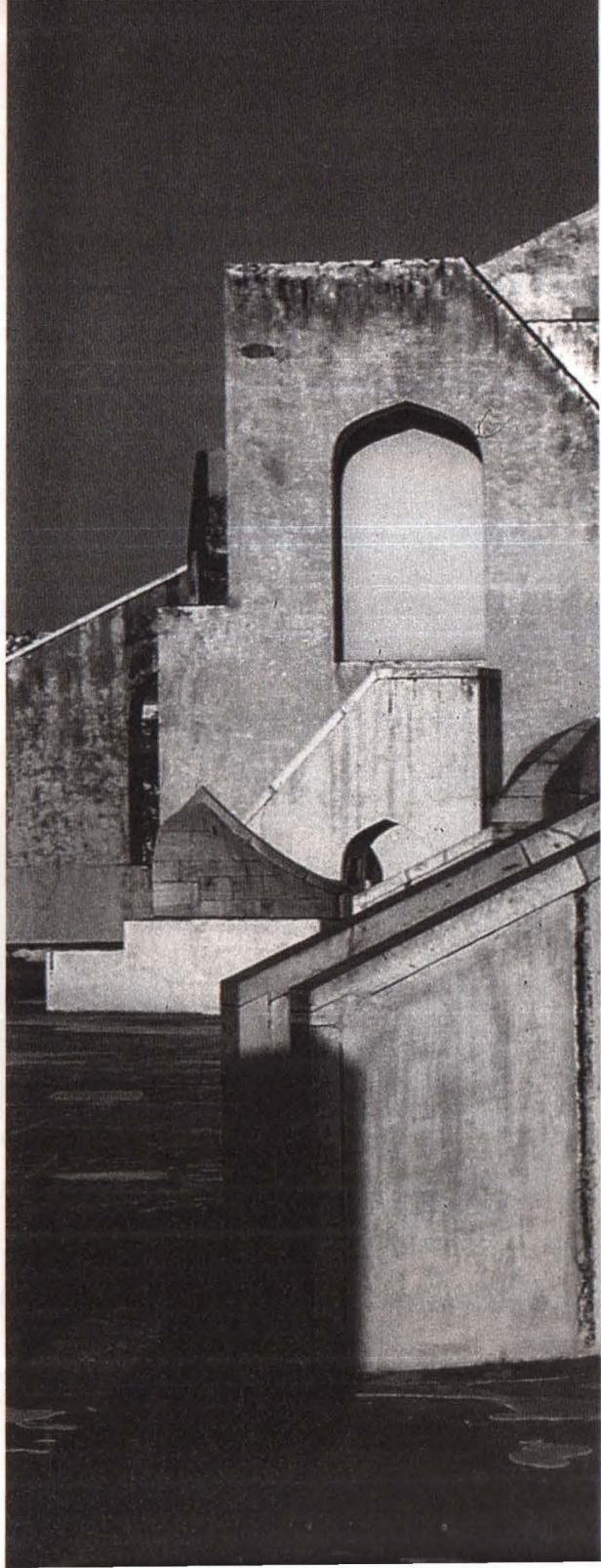
kapaklarına merhemler sürmeye, doktorunun, köklerini göksel efsanelere, ölümsüzlükten usanmış ilahların zalim, neşeli oyunlarına uzatan otlarla hazırladığı merhemleri sürmeye mecbur bırakarak.

Daha sonra, senyorita Callamand'ın kanaatlerine göre, bir mineral kaybı safhasına geçilir, su yılanlarının şekli çarpılır, kendilerini akıntıya bırakırlar, yaz bitmiştir, kuru yapraklar onlarla birlikte nehirlerden aşağı süzülür, zaman zaman bir

mitralyöz yağmur değer ve uyandırır onları, nehirle birlikte kayarlar, kendilerini yağmurdan ve bulutların tehditkâr silüetinden korurlar, mineral açlıkları ve çarpık bedenleriyle onları haliçlere yaklaştıran belli belirsiz düşüşe teslim olurlar ama yaklaştıkları bir şey daha vardır, onları nehir kıvrımlarında bekleyenlerin hırsı, yani insan, su yılanının hası gümüşü su yılanına aç insan, kendilerini akıntıya bırakmış, hiçbir refleksi kalmamış güçsüz ve çarpılmış su yılanlarını yakalarlar, öyle çoktur ki sayıları balıkçı binlercesini yakalayıp yutsa da farketmez çünkü çok daha fazlası ağların ve kancaların uzağından geçer, nehir ağızlarına ulaşır, tekrar eden karanlık anılarda çalkalanan dalgaların darbelerine ve tuza uyanırlar; mucizevi avlar, su yılanı dolu sepetler mevsimi sonbahar gelmiştir, geniş solungaçları içlerinde bir parça su, bir parça hayat barındırdığından geç ölür su yılanları, saatlerce kıvranırlar sepetlerde, bütün diğer balıklar ölmüştür ama onlar boğulmaya karşı vahşi bir savaş verir, ölmeleri için parçalanmaları ve

kaynar yağa atılmaları gerekir, limanlarda ihtiyar kadınlar onlara bakarken başlarını iki yana sallar ve eski hayvan kıssalarının muğlak hisselerini hatırlarlar, açıkgöz yılanbalıkları sulardan çıkıp basarlar bağları ve bostanları (bu kelimelerle anlatılır eski hikâyelerde) avlarlar salyangozlarla solucanları ve yalayıp yutarlar bahçedeki bezelyeleri, su yılanlarına dair pek çok şeyler bilen Espasa Ansiklopedisi'nin demesi. Gerçi şu da doğrudur ki bir nehir kuruyacak olursa, kaynağa giden yolun önünü bir baraj ya da bir şelale keserse, genç su yılanları nehir yatağından dışarı sıçrar ve inatla yosunlarla eğreltilerin arasından sürünerek, boğulmaya direnerek, ölmeden bu engelin etrafını dolaşırlar; ama şu anda akıntıdan aşağı inenler mineral açlığı çektiğinden ve bedenleri çarpılmış olduğundan kendilerini avlanmaya bırakırlar, ancak kaçmadıkları bir ölüme, kaçanların öcünü alırcasına saatlerce onlara inceden inceye işkence eden bir ölüme karşı direnecek güçleri kalmıştır, kaçanlarsa sayısız çokluklar halinde

nehir aşağı yollarına devam eder, mercan kayalarını ve dönüşün tuzunu arayarak.

Cai Singh gözlemevlerini zarif bir hayal kırıklığından yaptırmıştı belki, artık askeri fetihlerden yana bir beklentinin kalmadığı çöküş döneminden, hatta atalarının rayihalı ve müzikli zamanlarda ılık yıldızlarla dolu bir semayı tercih ettikleri harem-lerden duyduğu hayal kırıklığından; göğün yüksek-lerindeki harem, o fethedilemez boşluk, mermer rampaların hudutlarında arzusunu kabartıyordu sultanın; beyaz tavus kuşları ve uzak köy ateşle-riyle dolu geceleri, nazarları ve makinaları, kaplan postu desenli mor ve yeşil kaosa çekidüzen verirdi: ölçmek, hesaplamak, anlamak, parçası olmak, içine girmek, daha az yoksul ölmek, bu elmas kakmalı anlaşılmazlıkla göğüs göğüse savaşmak, şifresinden bir parça koparmak, en zorlu duruma, tutulma tahminine varsayımın okunu gömmek, o ışıltılı ve düşman at sürüsünün dizginlerini zihnin yumru-

ğunda zaptetmek. Senyorita Callamand ve Profesör Fontaine de isimlere ve safhalara dair teoriler öne sürüyor, yılanbalıklarını sarısından gümüşisine, göletinden halicine, terminolojiyle, genetikle, nöroendokrin süreçlerle mumyalıyorlar, halbuki yıldızların Cai Singh'in gözlerinden kaçtıkları gibi yılanbalıkları da bilimsel laflardan kaçır, hatta öyle olağanüstü bir an gelir ki tümüyle kaybolurlar, hiç kimseler anlayamadan doğduğu yere dönmüş olan yılanbalığını, nehir ağızlarının ötesinde ne bir ağ ne bir parametre ne de biyokimya yakalayabilir, bir kez daha Atlantik ejderi olmuştur, sivri dişlerle dolu ağzı, keskin bakışlarıyla derinliklerde kayan devasa gümüş kuşak, artık pasif bir şekilde akıntıyla sürüklenmez, deliliğin bu yakasında kelime karşılığı olmayan bir iradenin evladı asıl rahmine dönmektedir, dölllenmiş dişilerin tekrar derinleri aradığı sargasso yosunlarına: yumurtlamak, alacakaranlığa karışmak, efsanelerle korkuların derin dölyatağında ölmek için. Neden, diye sormuştur kendine senyo-

rita Callamand, larvaları Avrupa nehirlerine doğru sonsuz bir yolculuğu yeniden başlatmaya mahkum edecek bu dönüş neden? Ama ne manası vardır ki bu neden sorusunun, cevaptan tek beklenen bir deliği tıkamak, bir hiç uğruna durmadan kaynayan hayret verici kazanın kapağını kapatmak olduktan sonra? Yılanbalıkları, sultan, yıldızlar, Bilimler Akademisi Profesörü: başka bir şekilde, başka bir hareket noktasından, başka bir yere doğru, tüyünü takmalı ve fırlatmalı bu sorunun okunu.

Mermer makinalar, Caipur gecesindeki serin erotizm, Cai Singh'in adamlarının koruduğu alanda ışığın pıhtılaşması, rampalar ve spirallerdeki civa, gergilerin ve bronz plakaların arasındaki ay salkımları; ama buradaki adam, her şeyi tersine çeviren, talihi döndüren, gerçeklik cambazı: kadim matematiğin taşlaşmışlığına ve yüksekliğin katmanlarına karşı işbirliği yapabilecek bir bilgi yakalamak için duyargalarını uzatıyor, örümcek ağının içine örümcek ağını örüyor, farklılıkla yaralanmış sultan

meftun iradesini şahlandırıyor, önüne bir kez daha harcıalem haritaları koyan gökyüzüne meydan okuyor, itaat ve düzen talep eden gökle yavaş ve sonsuz bir sevişmeye koyuluyor, taştan yataklarda her gece sahip oluyor ona, soğuk, kora dönüşüyor, kucaklaşıırken hor görülen o temel pozisyon başka bir yolla mermerdeki ışığın ritimlerini soyuyor, yıldız zamanının biriktiği yerdeki formların etrafını kuşatıyor ve onları sekse, göğüslere, iniltilere yükseltiyor. Bir ırkın ve bir tarihin sonunda kural tanımadan, meydan okuyarak sahip olan Cai Singh'in erotizmi ve titrek mineral bir sessizliğin mancinığıyla kendini adlandırılmayana fırlatan o nazara teslim olan gözlemevi rampalarının, göğüs ve kalçaların geniş kavisleriyle haz dolu hatları. Remedios Varo'nun resimlerinde, Novalis'in en yüksek gecelerinde olduğu gibi, taşın hareketsiz çarkları pusuya yatmış, hararetli bir atmacacılık manevrasıyla kapıp öğüteceği yıldız malzemesini bekliyor. Işık hapishaneleri, yağlı kargıların cebriyle, nemli dizlerin simyasıyla

soyulup tek tek sahip olunan yıldızların haremî, kader tanrıçalarına kafa tutan, Selene'nin üzerine mermer spazmlardan örölü ağını fırlatan bir Endymion'un şuuruz, ritmik misillemesi, oğul vermiş parametrelerle eli kolu bağlanan ay tanrıçasının, matematik labirentinin en yüksek noktasında onu bekleyen aşığına, gök tenli adama, bitmek bilmez geceyarısı arıları sağanağı karşısında teslim olmuş titreşen gözdelerin sultanına teslim edilişı.

Aynı şekilde, Senyorita Callamand, sözlüğün yılanbalığı dediğı şey belki de farklı bir arzunun simetrik ejderini, nöroendokrinden başka bir şeyin orantısız saldırısını beklemektedir, tarih öncesi sulardan çıkmak, beline dolanmış binlerce yıllık sargasso yosunlarını sıyırmak ve Johannes Schmidt'in asla tahmin edemeyeceğı bir karşılaşmaya hazırlanmak için. Ayrıca şunu da biliyoruz ki yardımcılarında biri küçücük bir takip cihazını gümüşı su yılanının vücuduna yerleştirmek, sonra onu tekrar okyanusa bırakıp yarım yamalak harita-

landırılmış izini sürmek gibi hassas bir işi tamamladığında Profesör Fontaine bu araştırmanın ne gibi bir maksadı olduğunu soracaktı. Ama biz araştırmaktan bahsetmiyoruz, Senyorita Callamand, zihinsel tatminle ya da henüz tam sömürgeleştirilmemiş bir doğa parçasının zaptı için vidanın bir diş daha sıkılmasıyla alakası yok bunun. Burada yılanbalıkları ya da yıldızlardan bahsetsek de aslında insana kafa yoruyoruz; müzikten, aşk kavgalarından, mevsimlerin ritimlerinden gelen bir şeye, benzerliğin süngerde, ciğerde, kalbin kasılmasında sezdiği bir şeye, sözlüklere geçmemiş kelimelerle başka bir anlayışa doğru yönelmeyi kekeleyen bir şeye. Yoksa Senyora M. L. Bauchot'nun kıymetli faaliyetlerine saygı duymamak ne mümkün, mesela, karın yüzgeci olmayan balıkların (yılanbalıkları, mığrılar, vs.) farklı türlerinin larvalarını en doğru şekilde tanımlama gayretine? Sadece bu önce ve bu sonradır açık olan, kartalın budalaca görmeyi başardığı şey, yılanbalıklarının siyah nehrinin ilkel

Atlantik kütlesine çizdiği resim, bizim de zihnimizi açan başka bir anlamlandırmaya açık, o büyük yakıcı metafordaki kartallar ve yılanbalıkları.

Bu şekilde ben –bir kez daha o menfur Batı olarak, bütün söylemlerinin altını çizen o inatçı zerre olarak– beni ben yapan sistemin yüksek sesle ve kategorik olarak inkâr ettiği bir irtibat alanına yaklaşmak istiyorum. Bu ben daima bizden biri olduğuna göre şöyle diyelim, o kaçınılmaz kalenin duvarlarından aşağı atlıyoruz: aklı terketmek o kadar zor değil, kulenin bekçileri o kadar dikkatli değil, nereden bilecekler yılanbalıklarını ya da Cai Singh’in gökyüzüne doğru ağır bir düşüşle tırmandığı o merdivene dair sonsuz kuramları; bizim güneyli şairlerimizden biri gibi yıldızların tarafında değildi o, mığrılarının doğru tanımlanması ya da yıldızların büyüklükleri konusunda Senyora M. L. Bauchot’yla ittifak yapmamıştı. Mermer makinalar dışında bir kanıta gerek duymaksızın biliyorum ki

Cai Singh bizdendi, karanlıkta gezegen üzerindeki rotasını takip ederken bilime saçını başını yolduran yılanbalıklarının tarafındaydı, geçip giden leptosefalleri tekrar tekrar sayan ve her birimi takdire şayan sibernetik bir gözyaşı damlasıyla işaretleyen senyorita Callamand'ın huzurunu kaçıran yılanbalıklarının tarafında. İşte böyle Hindistan kaplumbağasının göbeğinde, kibirli ve unutulması despot Cai Singh mermer basamakları çıkıyor ve yıldızların tufanı karşısına dikiliyor; mızraklı askerlerinden daha güçlü, hadımağalarından daha narin bir şey, gecenin derinliklerinde, yüzünü sistemli öfke dolu bir karınca yuvasına sokmuş biri gibi gökyüzünü sorgulamaya itiyor onu: cevap hiç umrunda değil, Cai Singh soruyu soran olmak istiyor, Cai Singh suyla yatıştırılan susuzluğun ona tekrar işkence edeceğini biliyor, Cai Singh onu susuzluktan ancak su olmanın kurtaracağını biliyor.

Yani Profesör Fontaine, dağınık bir panteizmden ya da çözümsüz bir gizemden bahsetmiyoruz: yıldızlar ölçülebilir, Caipur'daki rampalar hâlâ matematiksel keskinlikte, soyutlama ve idrak kafeslerinin izlerini taşır. Siz beni leptosefallerin izlediği rota üzerine bilgilendirirken benim itiraz ettiğim şey acı bir paradoks, kütüphaneler, mikrofilmler, ucuz basımların, taşralı aydınlanmanın çoğalmasıyla

eşzamanlı fakirleşme, Senyorita Callamand. Bilim Hanımefendi bahçesinde dolaşsın, şarkı söylesin, nakış işlesin, pek güzeldir endamı, pek lüzumludur uzaktan kumandalı örekesi ve elektronik lavtası, asrımızın saf Beotialıları değiliz ne de olsa, o brontosaurus çoktan öldü. Ama bazen insanın gece vakti avarelik edeceği tutar, şüphesiz Bilim Hanımefendinin pek çok hizmetkârının da yaptığı gibi, ve insan gerçekten yaşıyorsa, gece ve nefes ve düşüncenin, onca tanımın birbirinden ayırdığı o ilmekleri tekrar bağlayacağı tutabilir ve pekâlâ Caipur ya da Delhi'nin parklarında bulabiliriz kendimizi ya da Saint-Germain-des-Prés'nin göbeğinde başka bir olası insan profilinin yanından geçebiliriz; gülünç ya da korkunç şeyler gelebilir başımıza, bir kafenin kapısında başlayıp Bağdat'ın en büyük meydanındaki bir darağacında biten döngülere girebiliriz, ya da rue du Dragon'da bir su yılanına basabiliriz, ya da bir tangodaki gibi hayatımızı kırık aynalar ve yapısalcı nostaljilerle dolduran o kadını uzaktan

görebiliriz (o saçlarını yapmayı bırakmamıştır ama biz doktora tezimizi bırakmışızdır); çünkü bu öyle sesi derinleştirmeye benzemez, böyle şeyler kediler gibi aniden olur, biz telefona bakarken küvetin taşması gibi aniden ama sadece kediye cebinde taşıyanların başına gelir, gece kızıl saçlıdır ve nemli, birisi bir kapı ağzında ıslık çalar, serbest bölge açılır; bunu daha anlaşılır şekilde nasıl söylemeli, Profesör Fontaine, Senyora M. L. Bauchot'ya bir mektup yazmalı,

sevgili Senyora Bauchot,

bu gece yılanbalığı nehrini gördüm

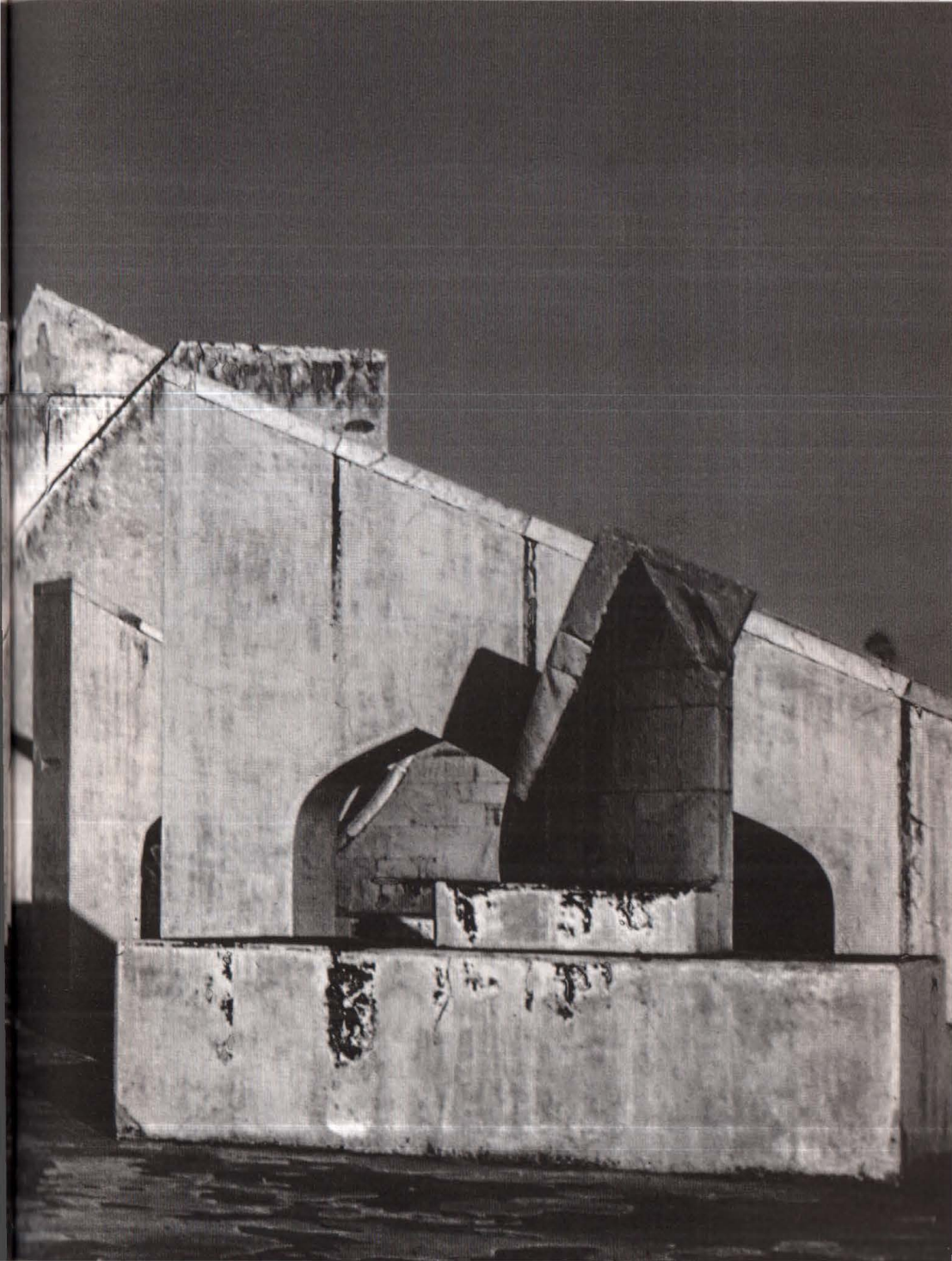
Caipur ve Delhi'deydim

yılanbalıklarının Paris'te rue du Dragon'da gördüm,

ve başıma böyle şeyler geliyorsa (kendimden mecburen bahsediyorum, bütün açığa çıkanlardan bahsettiğim için) ya da başıma böyle şeylerin gelebileceğine dair inancım tamsa,

daha her şeyi kaybetmedik demektir çünkü

Senyora Bauchot, sevgili Senyora Bauchot, dünya üzerinde ikamet eden ve bilimin hizmet etmek istediği bir tür üzerine yazıyorum size,

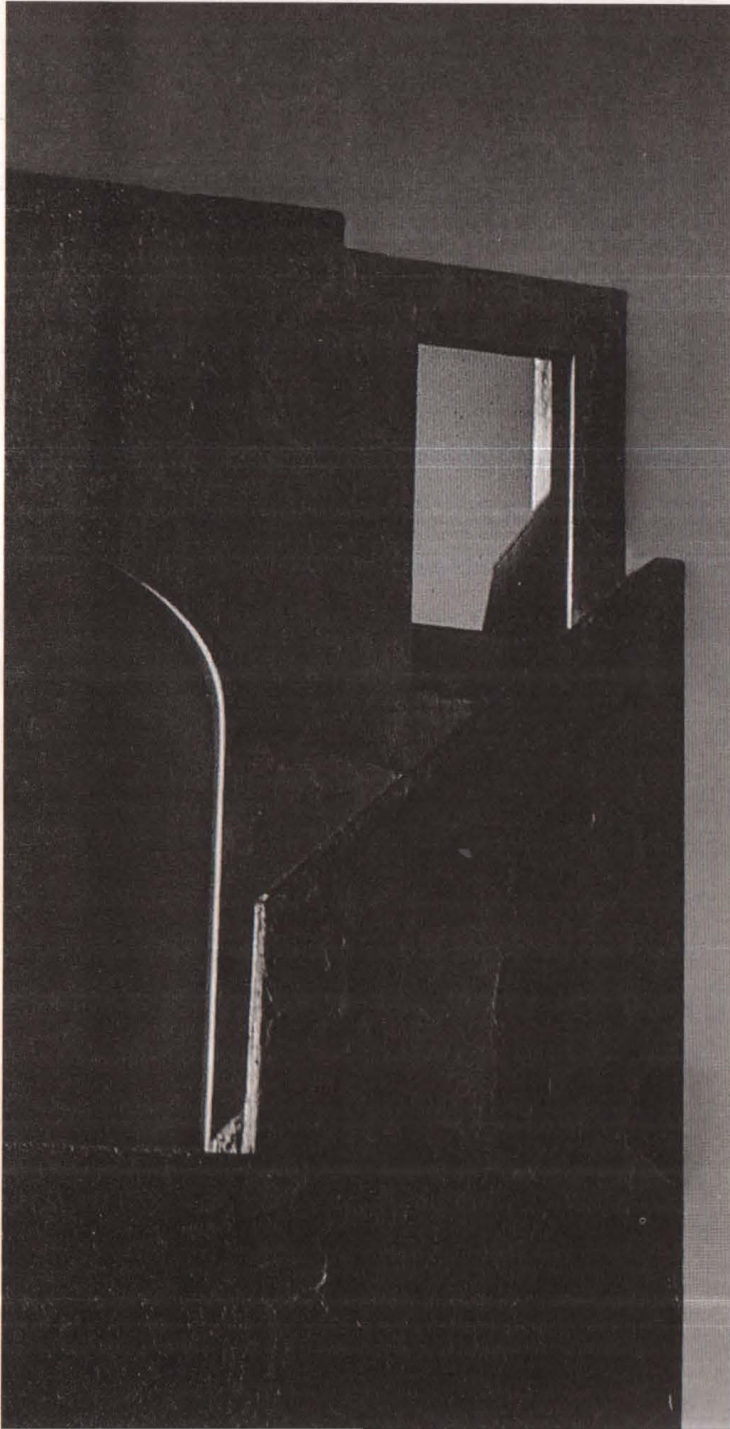
ama burada bir durun Senyora Bauchot, nineniz kendi bebeğini kundakladı,

onu ağlayan küçük bir mummyya çevirdi,

çünkü bebek hareket etmek, oynamak, cinsel organlarına dokunmak, kendi teniyle, kokularıyla ve havanın gıdıklamasıyla mutlu olmak isterdi,

bir de bugüne bakın Senyora Bauchot, siz kendiniz çok daha özgür büyüdünüz ve belki de şu anda sizin bebeğiniz yatak örtüsünün üzerinde çıplak oynuyor ve çocuk doktoru da bunu memnuniyetle onaylıyor, her şey yolunda, Senyora Bauchot, sadece o bebek sizin de Senyorita Callamand'ın da homo sapiens diye tanımladığınız yetişkinin babası hâlâ,

ve bilimin o bebekten söküp aldığı şeyi yine aynı bilim, gazetesini okuyan, kitap alan, bilmek isteyen yetişkine bağlıyor,

yani yılanbalıklarının sayılması ve sınıflandırılması
ve yıldızların bulutsuların galaksilerin kayıt altına alınması,

bilimin pansumanı:

kımıldama, yirmi dört, güney doğu, protein, işaretlelenmiş izotoplar.

bebek serbest ama adam kundaklanmış, yetişkinlerin çocuk doktoru Bilim Hanımefendi muayenehanesini açıyor, insanın aşırı hayallerle kendini deforme etmesini önlemek gerek, görüş alanını daraltmak, cinselliğini sınırlamak, her şeye bir numara vermesi için ona saymayı öğretmek gerek. Ahlak ve bilim elele (şaşırmayın, senyora, sıkça rastladığımız bir şey bu) ve elbette

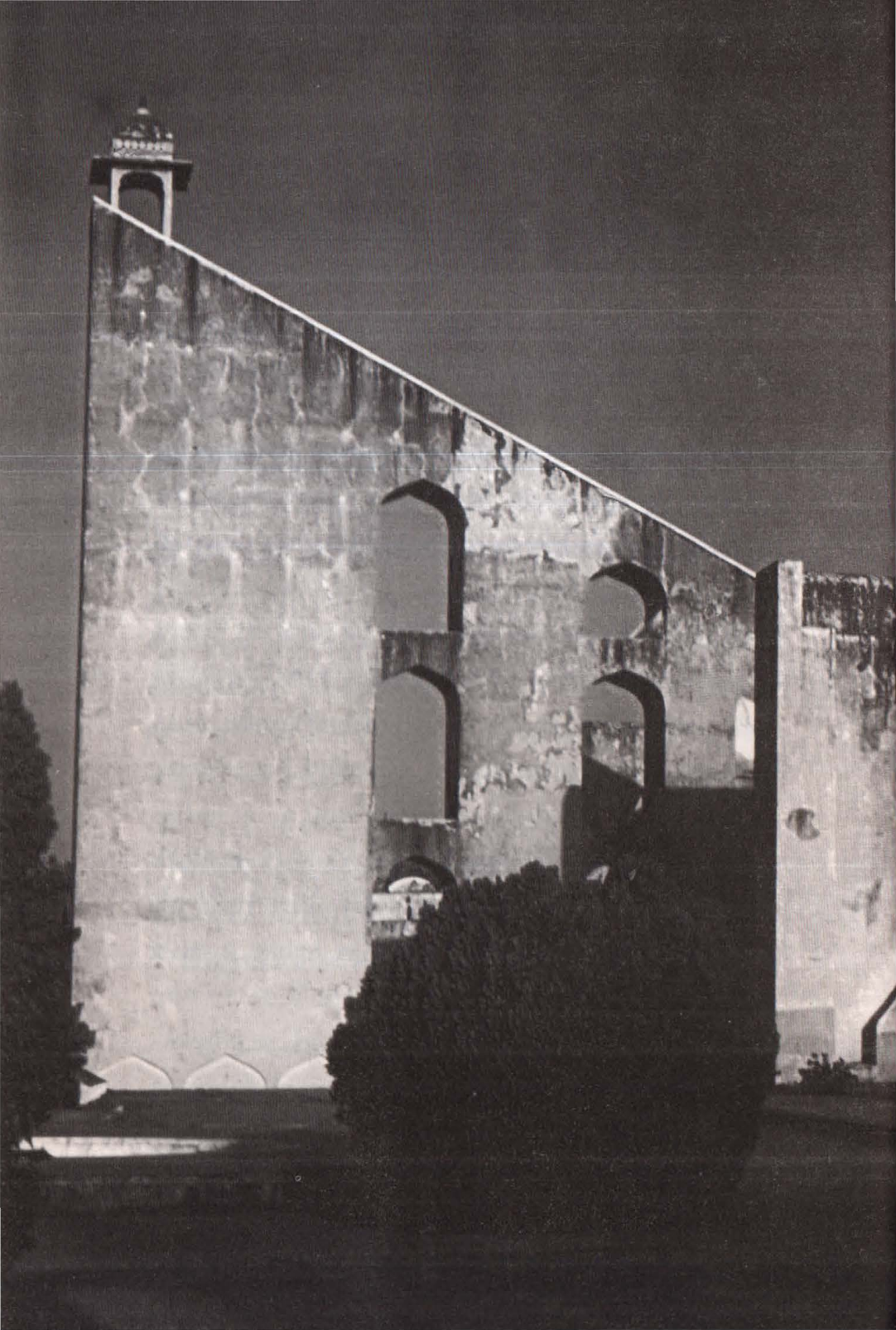
ancak hücreleri programa uyduğunda hayatta kalabilen toplumla birlikte.

Saygılarımla.

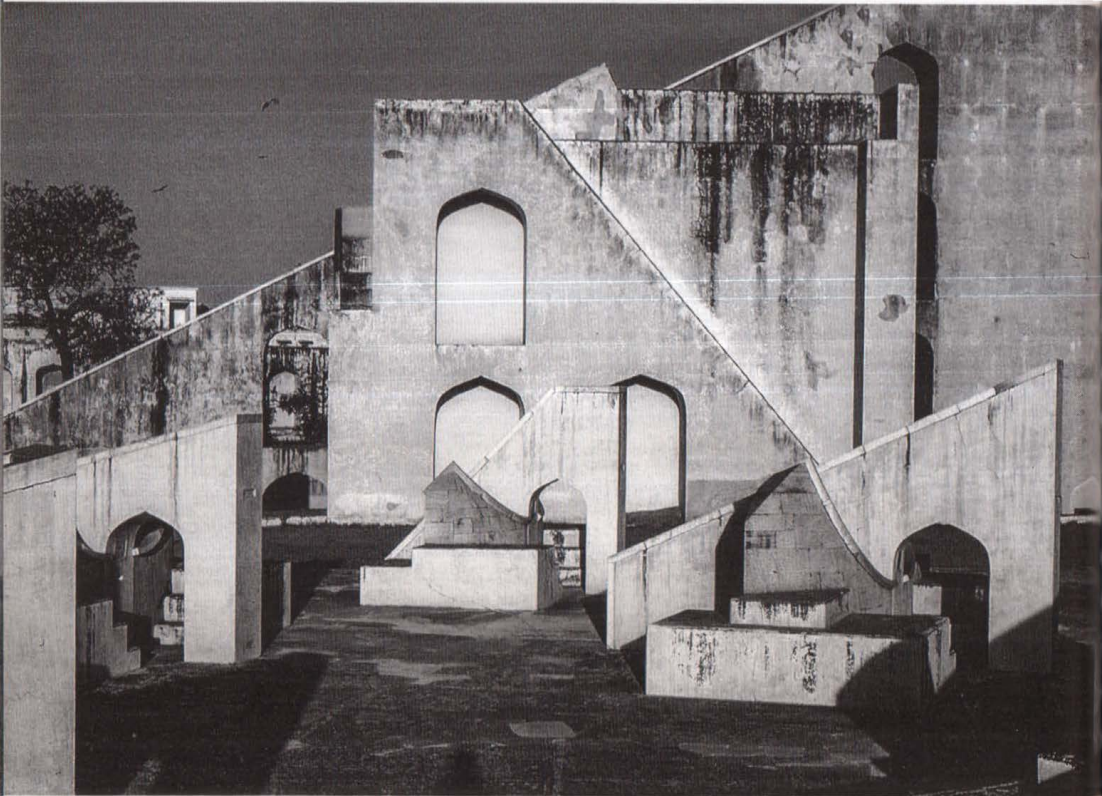
Bu mektup Senyora Bauchot'nun içinde brontosaurusların yazmayı bildiği yönünde korkunç bir

şüphe uyandıracaktır, bu yüzden de nazik bir not düşmeli, beni yanlış anlamayın sevgili senyora, siz olmasanız, Bilim Hanımefendi olmasa biz ne yaparız, ciddi söylüyorum, cidden,

üstüne üstlük açıktır, kızıl saçlı gece, ölçsüz-
lüğün birimleri, ortalama vatandaşın palyaço, ip
cambazı ve uyurgezer halleri, en eğlenceli şehrin
ya da en sevimli köyün ritminin tamamen bilimin
sınırlarına göre belirlendiğine bu vatandaşın asla
ikna olmayacağı gerçeği; okul yapacağını yapar
ve ordu ve papazlar, ama benim yılanbalığı ya da
samanyolu dediğim şey bir türün belleğinde kalır,
Profesör Fontaine'in tahmin etmediği bir genetik
programda ve yine bu yüzden baki kalır ânını kolla-
yan devrim, nesnel olarak düşman olana ya da alçak
olana yapılan saldırı, kirlenmiş bir şehri yerle bir
etmek için vurulan o taşkın darbe ve hakiki insanla
yeniden karşılaşmanın o ilk safhaları. Yine de tam
burada bir kez daha Bilim Hanımefendi ve şürekâ-
sı, ahlâk, şehir, toplum pusuya yatmıştır: daha biz

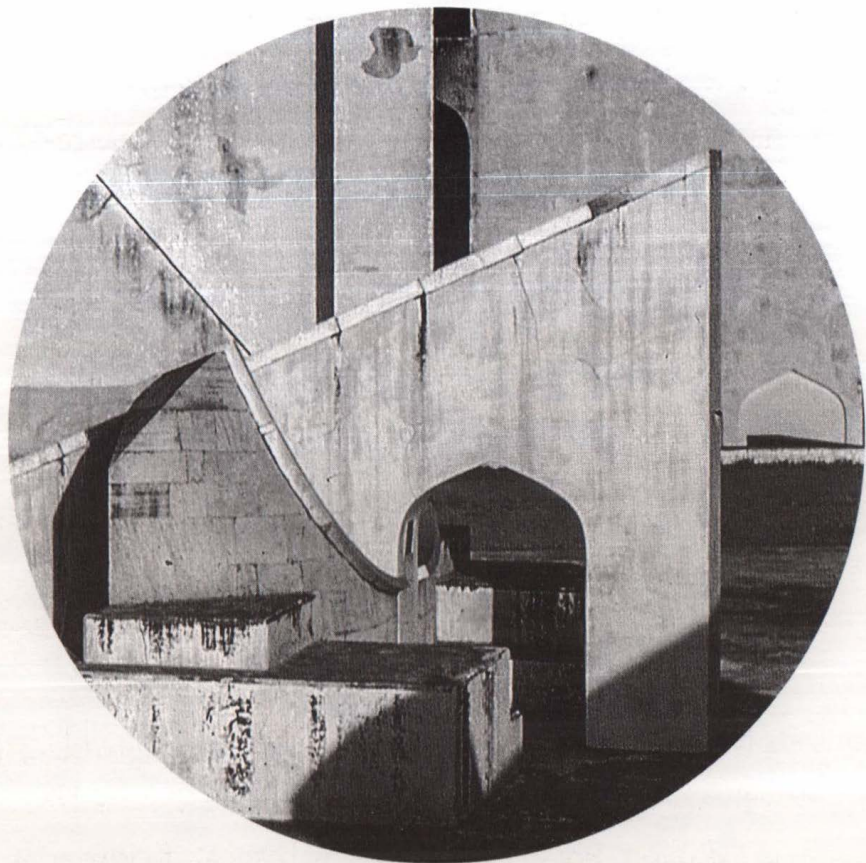

tenine, yüzünün o güzel sathına, memeleriyle bal-
dırlarına ulaşmadan devrim, rüzgârda bir buğday
denizine dönüşür, alınıp satılan tarihin üzerinden
sırıkla atlar ama açığa çıkmış olan insan, yenideki
eskiyi sezmeye başlar, aracı amaç olarak görmeye
devam edenlerle karşılaşır, insan boğasının gözün-
deki kör noktada türün yanlış bir tanımının gizlen-
diğini, idollerin farklı kimlikler altında yaşamaya
devam ettiğini farkederek, çalışma ve disiplin, gayret
ve itaat, meşru aşk, A, B ve C için parasız, mecburi
eğitim; kızıl saçlı gecenin altında, içinde, rahminde
başka bir devrimin vaktini kollaması gerekecektir,
tıpkı sargasso yosunları altında bekleyen yılanba-
lıkları gibi. O devrime varmak için siyah ejder yola
çıkmıştır, astral yosuna meydan okuyan platforma
çıkan basamakları geriye dönüşün gümüşü ejderi
ağır ağır tırmanır, siyah ejder içinse bir kez daha
yumurtlama, döllenme ve ölüm, nehir ağızlarına ve
kaynaklara doğru ilerleme, kozmik ritmin tamam-
landığı diyalektik geri dönüş; belagatin kirlettiği

kelimeleri özellikle kullanıyorum, yılanbalıklarının cıvası ve Cai Singh'in makinalarının baş döndüren günebakanı gibi parlatma hakkını kazandım onları. Hâlâ sargassoların zamanı, yarım kalmış gerillaların, göğü, denizi ve toprağı bütün halinde göremeden dağı aşan savaşçıların zamanı. Her kan ağacında açıkla olan ittifakın şifreleri gizliden gizliye dolaşır ama kan alıp veren, şimdinin çılgınlıklarıyla geçmişin depreşmeleri arasında kan içen ve döken bir mahluktur insan, pek azı nabızlarında kızıl saçlı gecenin çağrısını hisseder; ona bakmak için başını kaldıran pek az insan da direğe bağlanıp teşhir edilir, derilerinden lamba yapılır, dillerinden itiraflar sökülür; içlerinden biri ya da ikisi yılanbalıklarına, yıldızlara, şehir kanununa aykırı karşılaşmalara, zaman yukarı çıkan patikaların başladığı kavşaklara yaklaşmaya dair ifade verebilir. Ama bu insan geçmişin köpekleri ve geleceğin simetrik köpekleri tarafından kovalanan Aktaion'sa, bu iki sürüye karşı savaşan, ısırıklarla paralanmış bir korkuluk gibi yırtılmış ve

hayatı oluk oluk akan, köpek dişleri sağanağı karşısında tek başına kalmış Aktaion'sa, o yine hayatta kalacak ve Diana'yla karşılaşacağı güne kadar ava devam edecektir ve yapraklar altında sahip olacaktır ona, artık hiçbir yaygaranın savunmadığı bekaretini alacaktır, sürgün edilen ve aşağılanan insanın tarihi olan Diana, emrindeki gelenek ve tahakküm köpekleriyle bu düşman tarih olan Diana, kabul görmüş fikirlerin aynasıyla geleceğe aynı köpek dişlerini ve aynı salyaları yansıtan Diana, ve onu lime lime edecektir avcı, tıpkı hükümrân bekaretini lime lime ettiği gibi, böylece çıplak ve özgür olarak ayağa kalkacak ve açığa, insanın içten dışa ve dıştan içe gerçek devrimi yaşadığı andaki mekanına çıkacaktır. Henüz sevişmeyi öğrenmedik, hayatın pole-nini solumayı, ölümün suçlar ve borçlardan örülü esvabını çıkarmayı; daha bizi bekleyen çok savaşlar var, Aktaion, köpek dişleri tekrar batacak baldırlarına, cinsel organına, gırtlığına; henüz siyah yılanın ritmini bulamadık, dünyanın ve insanın saf teni

içindeyiz. Orada, çok uzakta değil, yılanbalıkları muazzam nabızlarıyla atıyorlar, kendi yörüngelerini tamamlıyorlar, dünyanın bu yakasındaki hiçbir Isadora'nın yapmadığı bir dansa katılmak için bekliyor hepsi, insanın kıyısız üçüncü küresel dünyası, kendi kendisinin kıyısında tarihi sıçratarak oynuyor.

Kızıl saçlı gece görecektir yüzümüz rüzgâra karşı yürüdüğümüzü, rüya ve uykusuzluk figürlerinin peydahlanmasını kolladığımızı, tek elimizin ağır ağır çıplak sırtlardan inerek ateşten ve mağaradan gelen o aşk iniltisini, türün korkusundaki o ilk tatlı ateşkesi kazandığını, rue du Dragon'dan, Vuelta de Rocha'dan, King's Road'dan, La Rampa'dan, Schulerstrasse'den yürüdüğünü görecektir gündelik hayatı kabul etmeyen, emekçi ya da düşünür diye sınıflandırılmış, ne bir toprak parçasını, ne sınırı, ne jeopolitik etkeni ne de bir partinin ya da bir biyografinin ona gelecek diye vaat ettiği elden geçi-

rilmiş şimdiyi kabul eden bu insanın; hak peşinde bir cephede belki kendini öldürtecektir bu adam, gerekli bir pusuda, çakallar ve sıçanlar işkence edip itibarını düşürecekler, şefler sırdaş konumuna yükseltecekler, dünyanın bütün köşelerinde sınırların değirmeninde haklı ya da suçlu olacaktır; o insan için, onun gibi pek çokları için, Caipur'un merdivenlerine gerçekliğin bir resmi tırmanıyor, yılanbalıklarının Moebius döngüsünde kendi üzerine katlanıyor, düzü ve tersi uzlaşmış, insanların, yıldızların ve balıkların kızıl saçlı gecesinde bir ahenk kuşağı. İmgelerin imgesi, bilimi ve siyaseti kepek seviyesinde, bayrak, dil, zincirlenmiş seks seviyesinde bırakan bir sıçrama; açığa çıktığımızda bitireceğiz insanın hapishanesini, adaletsizliği, yabancılaşmayı, sömürgeciliği, kâr paylarını ve Reuters'i ve gerisini; burada yılanbalığı ya da yıldız dediğim şey delilik değil, daha iyi anlamak için, kapalının, karşı karşıya gelmiş milletlerin, karşı karşıya gelmiş blokların şahlanmış gücüyle mücadele etmek için daha öteye

bakan saf imgeden, sınıra ilişmeyen saf imgeden, daha maddi, daha diyalektik, daha elle tutulur bir şey değil. Senyora Bauchot, Thomas Mann bir keresinde, Marx zamanında Hölderlin'i okumuş olsa işler daha iyi giderdi demiş; ama doğrusunu isterseniz senyora, ben Hölderlin'in de Marx'ı okuması gerektiğini söyleyen Lukacs'a katılıyorum; Cai Singh yüzünden, civadan yılan yüzünden, kızıl saçlı gece yüzünden deliliğim çağdışı bir romantizm taşıyormuş gibi görünse de bakın ne kadar serin aslında. Sokağa çıkın, yaşayan insanların havasını soluyun, daha iyi bir toplumda insanın nasıl olacağına dair teorileri bırakın; bir kerecik de, belli bir protein kotası, boş zaman ya da hakimiyetten çok daha fazlası olduğunu söyleyin mutluluğun (ama Hölderlin Marx okumalıydı, Marx bir an olsun unutulmamalı, proteinler imgenin onca yüzünden bir tanesidir, kesinlikle öyledir Senyora Bauchot, ama bir de imgenin bütünü var, hakiki bahçesinde insan var, yani gıdasızlıktan ya da adaletsizlikten

kurtarılmış insan taslağı değil). Görüyorsunuz ya, Caipur'daki parkta, on sekizinci yüzyıl sultanının makinaları yükseliyor ve bütün bilimsel el kitaplarında ya da turist rehberlerinde, yıldız gözlemi yapmak için kurulmuş aletler olarak tanımlanıyolar, açık ve kesin ve mermer, ama aynı zamanda Cai Singh'in hissetmiş olabileceği haliyle dünyanın imgesi var, içinde yılanbalıklarının yer değiştirdiği kızıl saçlı geceyi ağır ağır soluyan birinin hissettiği haliyle; bu makinalar sadece gök cisimlerinin rotalarını tahmin etmek, bu koca küstah mesafeyi ehliileştirmek için dikilmemiştir; başka şeyleri hayal etmiş olmalı Cai Singh, ırkına kılavuzluk eden, doğumlara, bekaretlerin bozulmasına ve savaşılar karar veren astrolojik kadere karşı mutlaklıktan yana bir gerilla olarak başkaldırırken; dışarıdan dayatılan bir kadere karşı dikilmişti makinaları, özgür insanı sömürgeleştiren galaksiler ve takımyıldızlar Pentagonuna karşı, taştan ve tunçtan aygıtları gerçek bilimin mitralyözleriydi, gezegenlerin,

kavuşumların, ekliptiğin zorbalığına isyan eden bir imgenin muazzam cevabı; insan Cai Singh, çökmekte olan durgun bir krallığın küçük sultanı, binlerce gözlü ejderin karşısına dikilmişti, gayri insani kadere kozmik boğayı tahrik eden bir ölümlü gibi cevap vermişti, yıldız ışığını bir kanalda toplamaya, spirallerde ve rampalarda tutsak etmeye, türünü kanatan tırnakları kesmeye karar vermişti; ölçtüğü, sınıflandırdığı ve isim taktığı her şey, resimli parşömenlerdeki bütün gökbilimi, imgenin gökbilimiydi, bütünlüklü imgenin bilimi, sınırdan şimdiye bir sıçrayış, astrolojik köleden yıldızların karşısında dimdik durarak konuşan insana sıçrayıştı. Belki de bütün varlığımızı ve bütün sahip olduklarımızı uğruna verdiğimiz ilerlemenin hükümlerleri, belki senyorita Callamand ya da Profesör Fontaine, belki şefler ve bilim insanları günün birinde açığa çıkarlar, herkesin içinde onları beklediği imgeye ulaşırlar; ama tam şu anda genç su yılanları Avrupa nehirlerinin ağızlarına ulaşmış, nehirlere hücum

etmeye hazırlanıyor; belki Delhi’de ve Caipur’da çoktan gece oldu ve yıldızlar, Cai Singh’in hayalinin rampalarını gagalıyor; döngüler karışıyor ve başdöndürücü bir şekilde birbirlerine cevap veriyor; kızıl saçlı geceye girmek yeterli, hayatın köprüsü ve okşayışı olan havayı derin derin solumak yeterli; dolaysızlık için savaşmaya devam etmek zorundayız, kompanyero, çünkü Hölderlin Marx’ı okudu ve unutmadı; ama açık hâlâ burada, yıldızların ve yılanbalıklarının nabzı, uzlaşmanın mümkün olduğu bir dünya temsilinin Moebius döngüsü, tersin ve yüzün birbirini didiklemeyi bırakacağı, insanın günün birinde adına gerçeklik diyeceğimiz o neşeli danstaki yerini alacağı bir dünya.

Paris, Saignon, 1971

“İdoller saygı ister, hayranlık, ilgi ve tabii kıskançlık yaratırlar. Cortázar çok az sayıda yazarın yapabileceği şekilde tüm bu duyguları uyandırdı ama en önemlisi, daha da ender bulunan bir his uyandırdı: düşkünlük.

O, belki hiç çaba göstermeden, kendini tüm dünyaya sevdiren tek Arjantinli oldu.”

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

Belki de Cortázar'ın en sıradışı eseri olan *Gözlemevi*, yılanbalığının yaşam döngüsünden yola çıkıp 18. yüzyılda bir Hint sultanının Cai-pur'da yaptırdığı olağanüstü *Gözlemevi*'nin yapısından görünümle-re atlıyor. Yazara göre bu mimari harikası yapının asıl işlevi, gökbi-limsel gözlemler yapmak değil de, içinde dolaşan kişinin rüyalarına eşlik etmektir belki de. Cortázar'ın bu esrarengiz yaratıdan çektiği muazzam fotoğraflar, caddeler, okyanuslar, gece vakti gökyüzü, ne-hirler gibi metin içindeki farklı imgelerle iç içe geçerek kendine özgü bir rüya mantığıyla bütünlenen bir dil senfonisine dönüşüyor. Neden göç ettiğini bilmeyen bir yılanbalığı gibi, okurlar da bu gerçeküstü akımın içine çekilerek varoluş serüvenine ortak oluyorlar.

“Cortázar okumamış insan bir kader kurbanıdır.

Eserlerini okumamak korkunç sonuçları olan, sinsî ve ölümcül bir hastalıktır. Hiç şeftali yememiş bir insanın durumu gibi. Kişi yavaş yavaş mutsuzlaşır... ve büyük bir ihtimalle azar azar saçları dökülür.”

ERUDA

EVEREŞT

www.everestyayinlari.com

f/everestyayinlari

everestkitap

@everestyayinlari

